

YAPAY ZEKÂ VE İNSANLIK

Toplum yapısındaki değişimlerde sanayi devrimlerinin etkisi büyüktür. Her yeni sanayi devrimiyle birlikte döneme özel toplum yapıları ortaya çıktığı söylenebilir. Kırdan kente, kentlerin büyümesi; kentlere özgü yeni hizmetlerin ve işlerin ortaya çıkması, sosyal ve ekonomik ilişkilerin farklılaşması gibi bir dizi birbirine bağlı süreçle değişim devam eder. Buradan çıkarılabilecek sonuç, değişimin her yeni düzen için en temel gereklilik olduğudur. Bu gereklilik Mevlana'nın "Dün dün de kaldı cancağızım, bugün yeni şeyler söylemek lazım." sözüyle desteklenebilir. Bu değişimlere bağlı olarak, bireylerin de farklı özellikler edinmesi ve değişikliklere ayak uydurması kaçınılmazdır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda Dördüncü Sanayi Devrimi'ni (Endüstri 4.0) yaşıyoruz. 'Bilgi', bu sanayi devriminde işletme düzeyinden öte, ülke düzeyinde rekabet gücünü artıran en önemli kaynak olarak görülmektedir. Bilginin en alt seviyede veriden elde edildiği gerçeği aslında rekabetin veri zenginliğine indirgenebileceğini de göstermektedir. Sahip olunan verilerden anlamlı bilgiler elde edilmesi, bilginin en etkin şekilde depolanıp saklanması ve ihtiyaç duyulduğunda hızlı bir şekilde kullanılabilmesi, yeni yöntemler geliştirilmesini gerektirmektedir. Bunun yolu ise hızlı çalışma kabiliyetine sahip olan ve ayrıca insan beyninin çalışma anlayışı ile olabildiğince bütünleştirilmiş teknolojilerin kullanımından geçmektedir. Bu teknolojilerden en öne çıkanı ise hiç şüphesiz aslında yıllardır önemli bir araştırma alanı olarak kabul edilen ancak son yıllarda oldukça popülerleşen yapay zekâdır.

Yapay zekânın doğru bir şekilde tanımlanabilmesi ve anlaşılabilmesi, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin artması ve etkinliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bir başka deyişle, mevzubahis toplumsal değişimin temel unsurlarından olan yapay zekâ kelimesinin, kavramının veya teknolojisinin anlamını ve neyi ifade ettiğini çok iyi idrak etmek gerekmektedir. Konuyu derinlemesine kavrayabilmek için öncelikle "Zekâ nedir? Eş anlamlısı olarak bilinen 'akıl' kavramının kullanımı doğru mudur? Yapay zekâ var ama neden yapay akıl yok?" gibi sorulara cevap aramak gerekir. Zekâ kelimesinin sözlük anlamının, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından; "İnsanın düşünme, akıl yürütme, nesnel gerçekleri algılama, kavrama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tümü" olarak verildiği görülmektedir. Akıl kelimesinin ise TDK sözlüğünde: "Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us", "Öğüt, salık verilen yol", "Düşünce, kanı", "Bellek" olarak tanımlandığı görülmektedir. Kavramlar arasındaki çizgi keskin hatlarla belirlenemediği için, bu durum farklı anlaşılmalara, yorumlara ve yanlışlara sebebiyet verebilmektedir. Örneğin; 'akıl' ve 'akıllı' kavramları gerek bilimsel hayatta gerekse de sosyal hayatta, robotların, makinelerin, ev gereçlerinin özelliklerini belirtmede vazgeçilmez bir sıfat olmuştur. Oysa bu kavramlar sadece insanlara özgüdür.

Akıl, sadece insanlara özgü olduğu ve taklit edilemez olduğu için aklını kullanabilen insanlara 'akıllı' denilmektedir. Zekâsını kullanarak 'zeki', aklını zekâsıyla birleştirerek akıllı olabilen, insandır. Bu bağlamda; sistemlerin, makinelerin, robotların, ev gereçlerinin gerçekten 'akıllı' olarak nitelendirilmesi aslında uygun değildir. Yapay zekâ algoritmalarını kullanarak, kural tabanına bağlı kalarak kendilerine verilen görevleri yerine getirebilen sistemler ise 'zeki' olarak nitelendirilebilir. Zekânın ve zekiliğin taklit edilebilmesi sayesinde yapay zekâ kavramı ortaya çıkmıştır. Literatürde, yapay zekâ için verilen pek çok tanım bulunmaktadır.

En kabul gören tanımlarından birinde yapay zekâ; insan tarafından yapıldığında ‘zekâ’ olarak adlandırılan davranışların, makine tarafından da yapılması olarak tarif edilmektedir. En yalın hâliyle, sözlük tanımı olarak yapay zekâ; ‘bir bilgisayarın veya bilgisayar kontrolündeki bir robotun çeşitli faaliyetleri, zeki canlılara benzer şekilde yerine getirme kabiliyeti’ olarak tanımlanabilir.

Başka bir deyişle, bir sistemin harici verileri doğru bir şekilde yorumlayabilme, bu verilerden öğrenebilme ve bu öğrenmeleri esnek adaptasyon yoluyla belirli hedeflere ve görevlere ulaşmak için kullanma yeteneğine yapay zekâ adı verilebilir. Yapay zekâ, günümüzde insanların entelektüel özelliklerine, davranışlarına, geçmiş deneyimlerden öğrenme, algılama yetenekleri ve tahmin yapma ve belirli durumun anlamını belirleme yeteneklerine sahip çeşitli robotlar geliştirme için kullanılmaktadır. Görüntü tanıma ve sürücüsüz otomobiller gibi birçok teknoloji yapay zekâ alanındaki ilerlemeler sayesinde mümkün hâle gelmiştir.

TÜRKAY DERELİ